

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ПЪРВИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

1. От сричките образувай имена на деца.

Ру ле ра ма лан ри мен Ми на Ма

2. Огради думите с този звуков модел.

елен рамо ранен рана орел умен мама имам слон

--	--	--	--

3. Във верижката са скрити 6 думи. Огради ги и ги запиши.

<i>лимон</i>	<i>номер</i>				

4. Напиши противоположната дума на:

война

късно

няма

5. Свържи всяко изречение с неговия модел.

Ирина има нар и лимони.

1.

--

--

--

--

 ?

На море ли е Нено?

2.

--

--

--

--

--

 .

Мама уми Рени и Емил.

3.

--

--

--

--

--

 ?

Нина намери ли Алина?

4.

--

--

--

--

--

 .

6. Попълни пропуснатите думи в изреченията.

немирна	алено	алени
---------	-------	-------

Елена има

малини. Моли е

лама.

Ина намери

лале.

7. Подреди думите в изречение. Запиши го.

мила, и, Лора, е, умна.

8. Във всяко изречение е допусната грешка. Поправи я. Препиши вярно изреченията.

А) Мама Нора мие ли марули.

Б) Ели намерили ранни лимони?

В) Наум уми ли румен?

9. Колко са изреченията в текста?

На Рила

Рано е. Ръми. Марио е на Рила, но не е уморен.

И Нерон е на Рила.

Мина ранен елен. Нерон лае. Немирнен е.

Марио моли Нерон:

- Ела, Нероне! Мирно!

Изреченията в текста са

10. Напиши отговорите на въпросите.

А) Къде е Марио?

Б) Какво прави Нерон?

В) Какъв е Нерон?

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ВТОРИ КЛАС

Училище:гр./с.

Име, презиме, фамилия:

1. Прочети текста и отговори на въпросите след него.

Отишъл Глупчо на пазар. Видял там много неща. Видял и един селянин от тяхното село. Селянинът продавал хубаво петленце. Много се харесало петлето на Глупча. Но нямал пари да го купи.

И когато селянинът се заприказвал, Глупчо бързешком дигнал петлето и го мушнал в пазвата си.

Обърнал се след малко селянинът, завайкал се, затършувал. Няма петел, няма дявол...

Асен Разцветников

А) Кои са героите в текста?

Б) Защо авторът е нарекъл героя си Глупчо?

В) Направил ли е Глупчо нещо лошо и нередно?

2. Кое от твърденията е вярно?

А) Глупчо откраднал петлето, защото много го харесвал.

Б) Глупчо откраднал петлето, защото нямал пари да го купи.

В) Глупчо откраднал петлето, защото бил неразумен, непочтен и глупав.

Г) Глупчо откраднал петлето, за да го спаси от лошия селянин.

3. Как разбираш израза „завайкал се, затършувал“ ?

4. Подреди думите в изречение и го запиши.

и питката баба разровила извадила огнището

5. Подреди изреченията в текст, като ги номерираш.

Ненадейно тя се метна към близкия телеграфен стълб, изкачи се най-горе, зави опашката си около една бяла чашка и увисна надолу с главата.

Тя пееше тъй хубаво, че нейните слушатели се прехласнаха. Бялата майmunка подскочаше като балеринка. Ането запя с кръшното си гласче песента на мечкарите.

Из „Ането“ Ангел Каралийчев

6. Предложи всички възможности за пренасяне на думите:

един - _____

сестра - _____

чорбаджия - _____

7. Постави пропуснатите йо или ъо в текста:

Чичо Кол___ е шоф___р. Управлява голям камион. Вчера нарани пръста на ръката си. Монт___рът Светл___ го намаза с ___д. После заедно отидоха на стадиона. Играха футбол с приятелите си ___нко, Сто___ и Пе___.

8. Напиши броя на буквите и звуковете в думите:

люляк - ___букви, ___звука

щангист - ___букви, ___звука

ютия - ___букви, ___звука

танцьор - ___букви, ___звука

майор - ___букви, ___звука

Щиляна - ___букви, ___звука

9. Провери правописа на думите:

а
д — ждовен - _____
ъ

и
ед — ница - _____
е

у
п — стиня - _____
о

п
гъ — ка - _____
б

ф
дикто — ка - _____
в

ш
кни — ка - _____
ж

10. Постапи необходимите препинателни знаци, за да отделиш изреченията в текста. Колко са изреченията? Посочи верния отговор.

Заромоля дребен есенен дъждец жълтият листак в градината светна големите гроздови зърна под лозницата набъбнаха и кожицата им взе да се пука наведе моравото димитровче цветове над търкулнатото в шумата пукнато гърне сви се малкото птиче-лястовиче в дъното на гърнето и затрепера от студ и мъка всички си отидоха отлетяха на юг неговите две сестричета изгуби се майчицата му в топлите страни кой ще го стопли в тая дъждовна нощ

Из „Майчина сълза“ от Ангел Каралийчев

Изреченията в текста са:

А) 7 Б) 8 В) 9 Г) 12

11. Поправи допуснатите правописни грешки. Посочи броя им.

Закъчило се едно мече във един транак. Минал дървар. Извадил мечето от транака.

Видяла го мечката. Рекла му:

— Жиф да си, човече! Голямо добро ми направи. — Изкаш ли да станем дрогари?

— Че знам ли?

— Защо бе, човече?

— Ех, как да ти кажа... На мечка вяра да нямаш... Ама всички мечки не са все такива я!

Мечката одговорила:

— То и човекът не е за вярване. Ала ти не си от тия хора.

Сприятелили се мечката и дарварят. Почнали често да се срещат.

Из „Лоша дума“ от Ран Босилек

Правописните грешки в текста са.....

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ТРЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

1. Прочети внимателно текста и отговори на въпросите след него.

... Ян Бибиян слушаше мълчаливо и с внимание разказа на дяволчето и усещаше в душата си радост, че се запознава с толкова интересно момче.

- Ян Бибиян, приемаш ли ме за другар? – извика високо дяволчето и подскокна на един крак.

- Приемам! – каза с готовност Ян Бибиян. – И моят баща е вдигнал ръка от мене. Само че по друга причина. Твоят баща се е отказал от тебе, защото не си способен да правиш пакости, а моят баща се отказва от мене, защото съм способен само за пакости и за нищо друго.

-Ах! – извика дяволчето, скочи от камъка и прегърна Ян Бибиян. – Ян Бибиян, ти ще ме научиш да правя и аз пакости. Аз ще те слушам и ще ти помагам във всичко. Аз зная много изкуства. Аз мога да се преправям на всички животни и да подражавам гласовете им. Мога да ставам невидим. Мога да виждам в тъмно, мога още много и разни работи.

Ян Бибиян прегърна приятеля си и заскача от радост.

Откога, откога той търсеше такъв другар! Сега вече няма да се скита сам.

„Ян Бибиян“, Елин Пелин

А) Кои са героите в текста?

Б) Какво чувство изпитва Ян Бибиян при запознанството си с дяволчето? Преди да отговорите с изречение, оградете в текста думите, които ви дават тази информация.

В) Как разбираш думите „И моят баща е вдигнал ръка от мене.“?

Г) По какво си приличат и по какво се различават бащите на Ян Бибиян и на дяволчето?

Д) Какво може да прави дяволчето?

2. Кое твърдение НЕ е вярно според текста:

- А) Дяволчето обещава да научи Ян Бибиян да прави пакости.
- Б) Ян Бибиян се радва, че вече има другар и няма да скита сам.
- В) Дяволчето може да подражава на различни животински гласове.

3. Извади подчертаните думи в текста и напиши техни синоними (близкозначни думи).

4. Напиши антоними (думи с противоположно значение) на:

тъмно - _____

отказал - _____

ден - _____

търси - _____

5. Препиши въпросителното изречение от текста на първа задача.

А) Превърни въпросителното изречение в съобщително.

Б) Превърни въпросителното изречение във възклицателно.

В) Превърни въпросителното изречение в подбудително.

6. Извади глаголите от изреченията и ги запиши в съответната колона:

Хипопотамът издържа около четири минути под водата, без да диша.

Някои тюлени остават под водата до около 45 минути.

Има китове, които се потапят за повече от час.

“Моята първа енциклопедия, Животните”, Larousse

ед.ч.

МН. Ч.

7. Образувай подходящи словосъчетания от съществителните и прилагателните имена. Запиши ги. Определи рода и числото им.

горещ, вятър, добро, снежинки, мразовит, дете, бели, чай

8. Съгласувай съществителните с прилагателните имена в скобите. Напиши пословиците.

На вълка му е (дебели) вратът, защото си върши работата сам.

На (здрави) човек и водата му е (сладък).

(Сговорен) дружина планина повдига.

(Крив) дърво се изправя, но (крива) човек – никогаж.

9. Една от думите на всеки ред е излишна. Огради я.

А) съществителни имена от мъжки род: лист, вест, гост, мост, храст, лост

Б) сродни думи на „питама“: попитама, изпитама, изпит, запитване, разпит, питка

В) синоними на „игра“: забава, забавление, играч, занимание, развлечение

10. Поправи правописните грешки. Запиши броя им. Препиши вярно и красиво последните три изречения от текста.

На сушата морските кустенурки се придвижват бавно, поради дебелината си тешка черупка, но в водата те плуват бързо. Хранят се със водорасли и риба. Снасят яйцата си на сушата.

Зелената костенурка ископава дубка на брега. Тя покрива с пясък гнездото, пълно с яйца, и после се завръшта в морето. След излюпването костенурчетата се фтурват към водата, но по пътя много от тях стават храна на птиците.

“Моята първа енциклопедия, Животните”, Larousse

Правописните грешки са _

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ЧЕТВЪРТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

1. Прочети внимателно текста.

За какво се карат жабите

Поповата лъжичка живееше в една много хубава локва. Тя си плуваше по цял ден, гмуркаше се, подскачаше, играеше си. Около нея имаше много жаби, те спореха помежду си, надвикваха се, но поповата лъжичка не им обръщаше внимание. Пък и тя бе много мъничка, за да се интересува за какво се карат жабите; нека се карат, тяхна си работа! Ние си имаме цяла локва и много хубава опашка, затуй не трябва да обръщаме внимание на жабешката врява — тъй си мислеше поповата лъжичка и си играеше в локвата.

Един ден тя реши да излезе на брега на локвата. Бяха ѝ пораснали вече крачета, можеше да се поразходи и по сушата. Щом изпълзя на брега, тя се огледа в локвата и видя, че ѝ няма опашката.

— Къде ми е опашката? — попита поповата лъжичка.

Но жабите не ѝ отговориха нищо, а продължиха да се гмуркат в локвата и да се карат помежду си. Някои пък правеха от брега такива големи скокове, че свят може да ти се завие.

Поповата лъжичка тъй и не разбра къде ѝ е опашката. Тя не знаеше, че е пораснала вече, че е станала жаба и че жабите нямат опашки. Как тъй преди имаше опашка, а сега няма опашка! Сигурно е останала в локвата. Като реши, че опашката ѝ е останала в локвата, младата жаба скочи от брега. Започна да се гмурка и да обикаля, стигна чак до дъното, разрови там тинята, но не намери нищо. Всички жаби се мятаха из локвата, ровеха тинята по дъното, излизаха на повърхността, колкото да вземат въздух и пак се гмуркаха. Беше такава голяма мътилка, че нищо не се виждаше наоколо. Нашата жаба се ядоса, почна да се кара на другите жаби да не мътят толкова много водата, но като се послуша, разбра, че и другите жаби ѝ викаха същото и всяка крещеше в ушите на съседката си да не мъти толкова много локвата, че не може да си намери опашката.

Така жабите се караха до вечерта, прегракнаха от викане, но нито една от тях не млъкна. Всяка си искаше опашката и всяка си мислеше, че опашката ѝ е останала в локвата. Макар и жаби, те много добре си спомняха колко хубави опашки имаха, когато бяха попови лъжички.

На другия ден пак продължиха караницата; караха се и през нощта и не дадоха никому да заспи. И на следващия ден направиха същото, и на следващата нощ, и през деня след нощта, и през нощта след деня, та чак до днес. И днес, ако минете край локвата, ще видите там жабите да вдигат врява, да се лутат из локвата, да ровят тинята по дъното и да търсят опашките си. Някои ще кажат, че жабите са глупави... Я си помислете, ако и ние имахме опашки и бяхме ги загубили, няма ли да ги търсим? Сигурен съм, че ще ги търсим и дори по-голяма врява ще вдигаме.

Хубаво е, че нямаме опашки!

Йордан Радичков

2. Кое от твърденията е вярно според текста? Огради верния отговор:

А) Жабите се карат, защото по природа са глупави, шумни и кресливи.

Б) Жабите се карат, защото всяка си търси опашката и мисли, че тя е останала в локвата.

В) Жабите се карат, защото искат да бъде шумно и никой да не заспива.

3. Кое от твърденията НЕ е вярно според текста? Огради неверния отговор:

А) Поповата лъжичка много иска да узнае за какво се карат жабите.

Б) Младата жаба заприличва на всички останали – тя вдига врява, лута се из локвата, рови тинята на дъното и търси опашката си.

В) И хората, подобно на жабите, биха могли да са шумни и упорити, когато преследват безсмислени цели.

4. Къде живее поповата лъжичка?

5. Какво прави поповата лъжичка през деня? Напиши качество на нейния характер, за което разбираш от заниманията ѝ.

6. По какво си приличат всички жаби в локвата?

7. Кои хора приличат с поведението си на жабите от локвата?

А) Веселите и усмихнати хора, които намират повод за забавление във всяка ситуация.

Б) Всички хора, които са изгубили нещо в живота си.

В) Хората, които шумно и непрекъснато обсъждат незначителни, маловажни свои проблеми, без да се вслушват в другите.

8. Препиши от текста две умалителни съществителни имена.

9. Намери в текста и препиши шест думи с представки. Огради представките.

10. Препиши първото изречение от текста. Подчертай главните му части. Определи вида му по цел на изказване и по строеж.

По цел на изказване изречението е, а по строеж е

11. Извади глагола от първото изречение в текста. Определи лицето, числото и времето му.

12. Замени глагола от първото изречение в текста с формите му за сегашно, минало свършено и бъдеще време. Напиши изреченията.

Сегашно
време - _____

Минало свършено
време - _____

Бъдеще
време - _____

13. Напиши синоними на подчертаната дума в изречението:

Младата жаба се ядоса и започна да се кара на другите.

14. Напиши словосъчетанията в подходящата колона:

горещ чай, бистър ум, розово бъдеще, дървен стол, каменно лице, сладък сън.

Изрази с пряко значение на думите

Изрази с преносно значение на думите

15. Кое изречение съдържа епитет? Огради верния отговор и подчертай епитета.

- А) Веднъж Лъжата казала на Истината.
- Б) Сребърни облачета пълзят по небето
- В) Стоя занемял пред величествената планина.

16. Образувай прилагателни имена от думите в скобите и ги напиши, като ги съгласуваш правилно.

Моето семейство е (от четири члена) _____.

Живеем заедно в стара, (направена от камък) _____

къща. В топлите (през есента) _____ дни играем на

двора с (на осем години) _____ ми сестра. Правим букети от

падналите (с различни цветове) _____ листа. Заедно с

мама и татко берем (типични за сезона) _____ плодове.

Сладки са нашите _____ (с тъмен червен цвят) ябълки и (

узрели рано) _____ круши.

17. В откъса от приказката „Дарените години“ са допуснати множество правописни грешки. Поправи ги и посочи броя им. Препиши текста вярно

Прес един суров зимен ден, когато дарво и камак се пукали от мраз, коня, вола и кучето утишли при човекът и похлопали на вратата му.

- Кой хлопа? – попитал човека.

- Ние: коня, вола и кучето.

- Какво искате?

- Изкаме да влезем при тебе, за да се постолим на твоето угнище. Ако не ни утвориш вратата си, ще пукнем от стут.

Правописните грешки са _____ .

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ПЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и отговорете на въпросите към него (1 – 14 задача)

Розовопръстата богиня Зора – Еос, отваря вратите, от които скоро ще излезе лъчезарният бог Слънце – Хелиос. В яркооранжева дреха, с розовите си криле богинята Зора лети нагоре към светналото небе, залято от розова светлина. Богинята лее от златен съд роса върху земята и росата обсипва тревя и цветя със светещи като елмази капки. Всичко на земята благоухае, навсякъде се носят аромати. Събудилата се земя радостно приветства възходящия бог Слънце.

Лъчезарният бог потегля за небето от бреговете на океана с впрегнати четири крилати коня в златна колесница, която му е изковал бог Хефест. Лъчите на възходящото слънце озаряват планинските върхове и те се издигат, сякаш покрити с огън. Звездите се разбягват от небосклона при вида на бога Слънце; те се скриват една след друга в лоното на тъмната нощ. Все по-високо се издига колесницата на Хелиос. Той пътува по небето с лъчезарен венец на главата и с дълга блестяща дреха и лее своите животворни лъчи върху земята, дава ѝ светлина, топлина и живот.

След като завърши дневния си път, богът на слънцето се спуска към свещените води на Океан. Там го чака златна ладия, с която той отплава назад, към изток, където се намира неговият чудесен дворец.

1. Коя е темата на втория абзац на текста?

- А) бог Хелиос
- Б) описание на бог Хелиос
- В) дневният път на бог Хелиос
- Г) спътницата на бог Хелиос богинята Еос

2. Как е осъществена връзката между първи и втори абзац?

- А) чрез повторение
- Б) чрез синоними
- В) чрез сродни думи
- Г) чрез местоимения

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Лъчезарният бог потегля за небето от бреговете на океана.
- Б) Богиня Зора – Еос радостно приветства възходящия бог Слънце.
- В) Със златна ладия Хелиос отплава назад, към изток, където се намира неговият чудесен дворец.
- Г) Богът пътува по небето с лъчезарен венец на главата и с дълга блестяща дреха.

4. Лъчите на бог Хелиос са животворни, защото...

Кой ред е верен според текста?

- А) радва цялата земя с появата си
- Б) с появата му над земята се разнасят благоухания
- В) дарява земята със светлина, топлина и живот
- Г) озаряват планинските върхове и те се издигат, сякаш покрити с огън

5. Посочете цвета, който характеризира богинята Зора, и извадете от текста думите, с които е назована, като определите каква част на речта са те.

.....

.....

.....

6. Коя от посочените думи НЕ е синоним на думата лъчезарен?

- А) светъл
- Б) блестящ
- В) божествен
- Г) сияен

7. Обяснете защо всички се радват на бог Хелиос, а звездите се разбягват при появата му.

.....

.....

.....

8. В кой ред се съдържат само сродни думи?

- А) ухание, благоухая, аромат
- Б) светлина, светещ, светя
- В) блестящ, озаряващ, светещ
- Г) цветя, роса, елмази

9. В кой ред думата НЕ съдържа представка?

- А) огнени
- Б) озарени
- В) обсипани
- Г) отплавали

10. С коя дума може да се замени подчертаното съществително име *ладия*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) сал
- Б) кораб
- В) лодка
- Г) яхта

11. Като помислите върху смисъла на частите, изграждащи сложните съществителни *небосклон* и *небосвод*, и се съобразите с пътя, който изминава богът Слънце, отговорете по какво се различават двете сложни думи.

.....

.....

.....

12. От колко изречения е изграден първи абзац на текста?

- А) 5 сложни изречения
- Б) 1 просто изречение и 4 сложни изречения

В) 3 прости изречения и 2 сложни изречения

Г) 2 прости изречения и 3 сложни изречения

13. В кое време са използваните глаголи в текста?

А) минало свършено време

Б) минало несвършено време

В) сегашно време

Г) бъдеще време

14. Възхождащото слънце се отнася към захождащото слънце както:

А) огън – хлад

Б) начало – край

В) дърво – плод

Г) звезди – небе

15. Поправете допуснатите грешки в текста.

Бавно пътува по небето в своята колесница, запрегната с черни коне, богинята Ноц. Тя е заметнала земята с своето тъмно покривало. Мрака е обвил всичко наоколо. Край колесницата на богинята Ноц се талпят звездите и леят върху земята несигурна трепкаща светлина. Много са те, осяели са цялото тъмно нощно небе. Но ето сякаш леко сияние се показва на изток. То се разгаря все по-силно и по-силно. Възлиза на небето богинята Луна – Селена. Витороги бикове бавно теглят колесницата и по небето. Спокойно величествено пътува богиня Луна по небето в своята дълга бяла дреха, с лунен сърп над челото...

Несподелена любов измъчва богинята, затова е така тъжна, затова е печална луната светлина която лее върху земята нощем.

16. Посочете три характеристики на мита като словесна форма.

.....
.....

17. Попълнете в текста пропуснатите имена на богове от митологията на древните гърци.

Богът на войната, яростният....., е син на гръмовержеца..... . Свиреп, бесен, ужасен е, но невинаги е победител. Често му се случва на бойното поле да отстъпва на воинствената си сестра, която го побеждава с мъдрост и със спокойно съзнаване на силата си.

18. Запознайте се с мита за Арахна.

Арахна се прочула по цяла Лидия с тъкаческото си изкуство. Творенията ѝ предизвиквали възхищение дори у нимфите, които често се събирали, за да се любуват на работата ѝ. От нишки, подобни на мъгла, тя изтъкавала тъкани, прозрачни като въздуха.

Девојката се възгордяла и решила да предизвика самата Атина Палада на състезание в тъкачество, убедена, че ще я победи. Великата богиня се явила на състезанието и изтъкала прекрасна покривка, върху която изобразила дванадесетте светли богове от Олимп...

На своята покривка Арахна пък изобразила скандални сцени от живота на боговете, представяйки ги слаби, податливи на различни изкушения. Работата на девојката била свършена, но в представените картини личало неуважение, дори презрение към боговете. С високомерието и надменността си Арахна предизвикала гнева на Атина Палада, която за наказание я превърнала в паяк, който вечно да тъче своята паяжина.

Обяснете в кратък текст как разбирате мисълта „Ако гордостта е добродетел (проява на самоуважение), то горделивостта не е”.

(Теофраст)

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ШЕСТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и отговорете на въпросите към него (1 – 14 задача)

Мразовита януарска утрин. С нетърпение очаквахме появата на сурвакарите...

Изведнъж залумкаха звънци, разтърси се земята. Първите лъчи на светлика ли донесоха това видение, което сякаш заля баурчето от татък реката? То идваше, приближаваше, а нас ни полазиха тръпки. Искане ни се да притиснем уши и да ударим на бяг, а не знам защо, отиваме все към него, стремим се напред. Пред нас се откроява чудовище. Тяло, покрито с перушина, опасно с тежки хлопки. Глава на глиган с червена муцуна, а нагоре – цял човешки бой птичи крила, разперени като огромно ветрило. До него друго животно. Очите му – дълбоки паници, закривен нос, зъби от огромни бобени зърна, брада, мустаци, рога... Ето други – глава на козел, на мечка, на лисица, заешки кожи, обрамчили друг образ, бухал със святкаци и зловеци очи, змейове...

Страхотия!...

Като в странен калейдоскоп се въртяха, танцуваха животни, птици, рога, опашки! Селото се е стекло да гледа.

Колко чувство за хубост и творческа фантазия носят по себе си тези ликове (маски на сурвакарите)! Това са неповторими художествени творби, сътворени с най-изтънчен вкус. Заедно с традиционния завет на нашите предци в този обичай се тачи и голямото изкуство на народа като ваятел и творец. Живописна е гледката на сурвакарите от Западна България в новогодишната нощ.

1. Коя е темата на текста?

- А) новогодишните сурвакарски танци
- Б) стеклото се на мегдана множество
- В) новогодишните сурвакарски ликове
- Г) очакването в мразовитата януарска нощ

2. Как е осъществена връзката между първото и второто изречение в последния абзац?

- А) чрез показателни местоимения
- Б) чрез повторение
- В) чрез сродни думи
- Г) чрез синоними

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) То идваше, приближаваше, а на нас ни се иска да ударим на бяг.
- Б) Чудовище с тяло, покрито с перушина, опасно с тежки хлопки
- В) Очите му – дълбоки паници, закривен нос, зъби от огромни бобени зърна...
- Г) Гледката на сурвакарите от Северна България е живописна.

4. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Като в странен калейдоскоп се въртяха, танцуваха животни, пера, рога, опашки!
- Б) Ето други – глава на козел, на мечка, на лисица, заешки кожи, обрамчили друг образ, бухал със святкащи и зловещи очи, чудовища...
- В) Появиха се сурвакарите, заподскачаха, звъннаха звънци, земята се разлюля.
- Г) Всички очакват с нетърпение появата на сурвакарите в мразовитата януарска утрин.

5. Кой от посочените фразеологизми е синоним на израза *удрям на бяг*?

- А) повличам крак
- Б) удрям едно око
- В) плюя си на краката
- Г) като изтърван заек

6. С коя дума може да се замени подчертаната дума *бой*, без да се промени смисълът на изречението?

.....
.....

7. Каква е връзката (граматическа и лексикална) между думите *чудовище – чудо – чудя се*?

.....
.....
.....

8. Какви са по състав първите пет изречения?

- А) едно просто изречение и четири сложни изречения
- Б) две прости изречения и три сложни изречения
- В) три прости изречения и две сложни изречения
- Г) пет сложни изречения

9. В кое време са използваните глаголи в първите пет изречения?

- А) минало свършено време
- Б) минало свършено време и минало несвършено време
- В) сегашно време и минало несвършено време
- Г) сегашно време

10. Колко са безглаголните изречения в първи абзац (от 1. до 12. изречение)?

.....

11. В кое от изреченията в последния абзац е използвана обособена част? Извадете я и я определете.

.....
.....
.....

12. В изречението *Празникът ги е приканил да погледат, да харесат най-хубавия лик и да се пораждат на момъка, който го е измайсторил.*

са употребени:

- А) две местоимения
- Б) три местоимения
- В) четири местоимения

Г) едно местоимение

Подчертайте ги в изречението.

13. Посочете с коя дума може да се замени възклицанието *Страхотия!*, така че да се запази смисълът му.

.....

14. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *глиган – муцуна*?

А) къща – комин

Б) сурвакари – маски

В) ваятел – творец

Г) видение – чудовище

15. Поправете допуснатите грешки в текста

Сега е останал романтичният обичай пазен от потомците на най-старите славянски заселници по тези места – сурвакарските игри на Нова година.

В смалчаната зимна нощ долита първия звън на хлопките и бодрите подвиквания на сурвакарите. Силоетите им се открояват, като фантастична глетка, а животинските им причудливи ликове напомнят оживяли легенди за митически същества.

Поминък на славянските ни прадеди е бил и лова. Затова по ликовете и облеклата на сурвакарите има животински елементи – кожи, пера, рога, опашки дори цели животни и птици.

Това е обичай на момците. Той отвърждава тяхната зрелост да бъдат задомени и да поемат стопанската работа.

16. Посочете три разлики между фолклорна и литературна приказка.

.....
.....
.....

Прочетете текста и отговорете на въпросите (17. и 18. задача)

Сурвакарската маскирана дружина спхожда всяка къща в селото, да ѝ занесе благословия за здраве и дълъг живот, за спорен труд. Тя има водач, който се грижи да не пропуснат нито една къща. Всеки стопанин е пригответил дарове за скъпите гости: орехи, брашно, месо, сланина, ябълки – от всичко, което е произвела ръката на трудолюбивия стопанин. Като влизат вкъщи, гръмват хлопките. Заиграват момците и тръгват пожеланията....

17. Кои са използваните в текста съществителни имена – синоними?

.....

18. В кои случаи се дава или получава благословия? С каква цел?

.....
.....
.....

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в текста.

Редом с гиздавата сурвачка на новогодишния празник се кипрела и елхата. Окичена с огърлици, истряци от светлина, с цветни звездички, зелената елха изглеждала като чуждоземна роднина на дрянвата сурвачка. Дошло от далечния

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА СЕДМИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 11. включително.

Думата „квезал“ на ацтекски означава „прекрасен“, „скъпоценен“. По времето на великия Монтесума ацтекските девойки наричат така своите възлюбени. И до днес в Гватемала така наричат любимия човек, именно „квезал“, а не с испанската дума „керидо“. Езикът на прадедите индианци все още е жив.

Птицата квезал получила името си заради своята небесносиня главичка, заради шоколадовокафявите си очи и необикновено красивата си дълга златисто-зелена опашка. Квезалът се среща само в Гватемала, само в гватемалските влажни планински гори. Като златист слънчев лъч, като изумруден метеор в нощта прелита той в непрогледните тропически гори.

Скъпоценна е тази свещена птица и затова, че се среща извънредно рядко. За древните май и ацтеки квезалът е символ на небето. Символ на Земята пък е змеят Коатл. Единството между Земята и небето олицетворява бог Кетцалкоатл – пернатият змей, чиято глава е увенчана с пера от квезал.

Трудно е да се каже защо именно квезалът е избран за символ на цялото небе. Вероятно не само заради красотата си, но и заради това, че не може да живее в плен. Тъй както не можеш да затвориш в клетка небето, така не можеш да „заклучиш“ и неговия символ квезала. Ацтеките и майите твърдо вярват в това. Те не правят опит да опитомят волната птица и ако я ловят, то е само заради перата ѝ.

Около дърветата, където се среща квезалът, специални жреци поставят хитроумни примки, в които квезалът може да се оплете, но не и да загине. Не дай боже квезалът да умре в мрежите! Всеки, който волно или неволно убие птица, се наказва със смърт. Внимателно отрязват двете най-дълги пера и веднага освобождават птицата, молейки я за прошка. След няколко месеца пищната опашка на квезала отново израства. Отрязаните пера служат за украшение на шапките на висшите жреци и привилегированата класа. Императорът има право да носи диадема и плащ, направени от пера на квезал. Такъв плащ Кортес взема от пленения Монтесума и го изпраща заедно с други съкровища в дар на испанския крал.

Когато през 1821 година Гватемала отхвърля испанското иго, изображението на квезала се появява на герба на републиката, на нейното знаме – бяло поле между две сини ленти, и на монетата, която и сега носи неговото име.

1. Коя е основната тема на текста?

- А) квезалът в индианската култура
- Б) квезалът като символ на Гватемалската република
- В) използването на перата на квезала
- Г) различните значения на думата *квезал*

2. Текстът е:

- А) официално-делови
- Б) научнопопулярен
- В) разговорен
- Г) художествен

3. Коя е водещата функция в текста?

- А) информативната
- Б) естетическата
- В) апелативната
- Г) коментарната

4. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Перата на квезала са особено ценени и имат различни приложения в днешна Гватемала.
- Б) В митологията на ацтеките не присъстват фантастични същества.
- В) Квезалът заема важно място както в митологията на ацтеките, така и в съвременната гватемалска култура.
- Г) Квезалът обитава влажните планински гори на карибските острови.

5. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) В испански думата „керидо“ се използва за назоваване на любимия човек.
- Б) Квезалът получава името си заради необикновено красивата си опашка и великолепия си глас.
- В) И до днес не се знае със сигурност защо квезалът е избран за символ на небето в митологията на майте и ацтеките.
- Г) Украшенията с пера на квезал шапки са знак за високо социално положение сред индианците.

6. Кой факт от текста е най-убедително свидетелство за почитта към квезала в културата на ацтеките?

- А) Квезалът е назван с ацтекската дума, означаваща „прекрасен“, „скъпоценен“.
- Б) Поставят се специални примки, в които квезалът може да се оплете, но не и да загине.
- В) Внимателно отрязват двете най-дълги пера на квезала и веднага след това го освобождават.
- Г) Който убие квезал, се наказва със смърт.

7. С коя от посочените думи НЕ може да се замени подчертаната в текста дума *иго*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) робство
- Б) власт
- В) владичество
- Г) нашествие

8. Препишете изречението от първия абзац на текста, което съдържа метафора.

9. Защо в изречението *Единството между Земята и небето олицетворява бог Кетцалкоатл – пернатият змей, чиято глава е увенчана с пера от квезал* прилагателното име *пернатият* е членувано с пълен член?

10. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *квезал – любим човек (възлюбен)*?

- А) квезал – символ
- Б) квезал – небе
- В) квезал – гватемалска монета
- Г) квезал – висши жреци

11. Колко подчинени определителни изречения има в предпоследния абзац на текста? Препишете ги.

12. Запетайте в изречението *Еlegantните дами харесват еднакво и рядко красивите пера на квезала, и историите, които любезните продавачи в модните магазини разказват* отделят:

- А) еднородни части в рамките на простото изречение и прости изречения в състава на сложното
- Б) прости изречения в състава на сложното
- В) обособени части в рамките на простото изречение и прости изречения в състава на сложното
- Г) вметнат израз в рамките на простото изречение и прости изречения в състава на сложното

13. Изберете най-подходящата дума, с която може да бъде запълнено съответното празно място в текста.

Квезалът загива заедно със своето гнездо, но загива затова, защото не (А) да лети високо и надалече. Едва измъкнал се от тясното гнездо, в което няма място дори да се (Б), той използва (В) въздушно течение и се издига малко по-високо от върховете на дърветата – как би могъл при това положение да (Г) по време на силно земетресение или пожар?

- А) умее, иска, бърза
- Б) излегне, нахрани, обърне
- В) възходящото, низходящото, вертикалното
- Г) издържи, оцелее, излети

14. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Когато празнуват Сан Хосе, индианците ореждат ритуални танци с маски. Пред статуята на Сан Хосе, украсена с диадема от пера на квезал излизат двама танцьори. Единия има розова маска със златна брада. Той символизира Педро де Алварадо. Другият е с мургаво гладко лице, носи на главата си украшение от златисто-зелени пера на два квезала и символизира Текум-Уман. Борбата между тях е жестока и безмилосна. Тя винаги завършва

еднакво: побеждава бледоликия пришалец, загива Текум-Уман които носи на главата си перата на две свещени птици.

15. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в строфата от „Братчетата на Гаврош“ на Христо Смирненски, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Но тръгват си те пак одрипани,
с въздишки плахи на уста,
а тез витрини са обсипани
с безброй жадувани неща...

16. Коя глаголна форма НЕ е използвана за назоваването на смъртта в картината на героичната гибел в стихотворението „На прощаване“ ?

- A) *загина*
- B) *погубя се*
- B) *паднал*
- Г) *пронизан*

17. Какъв е нравственият дълг на майката в стихотворението „На прощаване“?

- A) да утеши либето на бунтовника
- B) да се възпротиви на тези, които ще кажат за героя „Нехранимайка излезе“
- B) да разкаже на невръстните братя за подвига на юнака
- Г) да посрещне останалите живи другари на бунтовника

18. Какво вдъхва сили на хъшовете да превъзмогват лишенията и несгодите според I и II глава на повестта „Немили-недраги“?

19. За кой герой се отнасят думите *цял трепереше от умиление и възторг*, описващи въздействието на речта на Странджата?

20. Прочетете цитата от „Немили-недраги“ и напишете есе на тема „Паметта за храбрите синове на България“.

– Не, твоето име ще остане славно... България няма да забрави своите храбри синове.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ОСМИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 11. включително.

Как са възникнали имената на минералите? Какво означават те? Кой и защо ги е дал?

Не е случайно, че коренът „лит“ (от „литос“ – камък) се съдържа в основата на думата „палеолит“ – названието на най-старата епоха в историята на човечеството. Именно те, първите обработени от разумния човек камъни, позволяват да се разтвори книгата на нашата история. Но не от онези далечни времена до нас са дошли тогавашните наименования на първите камъни, употребявани от хората – кремъка, обсидиана, нефрита.

Произходът на най-древните названия е от източните страни: от санскритското „упала“ – камък, води начало названието си скъпоценният опал. От персийското „ладжверд“ – небесносин, произлизат имената на минералите лазурит и азурит, от които на Изток са правели необикновено плътни и трайни сини бои за стенна живопис, за оцветяване на керамика и на изисканите персийски миниатюри.

Тюркоазът – камъкът на храбростта, носи името си от персийската дума „фируз“ – победа. Староарабското название „цинобар“ – кръвта на дракона, се е видоизменило малко, но звучи почти еднакво и днес в различните езици. Например на руски – кинобар, на френски – синабр, на български – цинобър и т.н.

От Изток минералите отивали по пазарите на Египет и Гърция и санскритската дума „мараката“ прозвучала на гръцки като „змарагдос“, а по-късно – като смарагд и изумруд.

При античните учени се срещат първите опити за систематично описание на известните им минерали, чието наименование обикновено се свързвало с външния вид на камъка. Гъркът Теофраст нарекъл хематит (от думата „айма“ – кръв) тъмночервения, със сив отблясък минерал на желязото и написал за него: „Сякаш е образуван от съсирена кръв“. Традицията на античните учени да наименоуват минералите въз основа на гръцките или латинските корени на думите, като се съобразяват с характерните им свойства – цвят, блясък, твърдост, форма и даже мирис, се е запазила в продължение на много векове в науката.

На латински език рубин и рубелит означават „червен“, албит – „бял“, целестин – „небесносин“. На гръцки „еритрин“ означава също „червен“. От гръцки корени са образувани и названията на минералите родонит, лейцит и много други.

Несравнимият диамант (елмаз) получава името си от измененото „адамаст“, което означава *непобедим*. Такъв скъпоценен камък е носил на воинския си шлем Карл Смели и на маршалския си жезъл император Наполеон.

1. Коя е водещата функция в текста?

- А) коментарната
- Б) апелативната
- В) информативната
- Г) експресивната

2. Основната тема на текста е:

- А) античните названия на минералите
- Б) свойствата на минералите
- В) имената на минералите
- Г) описанията на минералите в древността

3. Текстът е:

- А) научен
- Б) научно-популярен
- В) художествен
- Г) публицистичен

4. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Според Теофраст цветът на хематита наподобява цвета на съсирена кръв.
- Б) Днешното название на цинобъра няма връзка с названието на камъка в древността.
- В) Палеолитът е една от най-древните епохи в историята на човечеството.
- Г) Имената, давани на минералите в Древния изток, са свързани с формата на съответния камък.

5. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Най-древните названия на камъни идват от санскрит, персийски и арамейски.
- Б) От Античността започва традиция при назоваването на минералите, която остава влиятелна за много дълъг период от време.
- В) Наполеон е имал диамант на маршалския си жезъл.
- Г) От някои минерали в древността са се правели бои за стенна живопис.

6. Произходът на най-голям брой от имената на описаните в текста камъни е свързан с тяхната/техния:

- А) твърдост
- Б) блясък
- В) форма
- Г) цвят

7. С коя от посочените думи може да се замени подчертаната в текста дума *изисканите*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) изящните
- Б) известните
- В) безподобните
- Г) кокетните

8. Словосъчетанието *книгата на нашата история* в изречението *Именно те, първите обработени от разумния човек камъни, позволяват да се разтвори книгата на нашата история* е употребено в преносно значение. Какъв вид троп представлява то?

9. От кой род е подчертаното в текста съществително име *живопис*? Докажете твърдението си чрез текста.

10. Собственото име Карл Смели, употребено в текста, е написано с две главни букви, защото:

- А) всички думи в имената на коронованите особи се пишат с главни букви
- Б) Карл е собствено име, а когато прилагателно име е станало част от съставно собствено име, то се пише с главна буква независимо от това дали е първа или втора съставка в името
- В) всички думи в съставните собствени имена се пишат с главна буква
- Г) съкратените прилагателни имена в състава на собствените имена се пишат с главна буква

11. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *камък – кремък*?

- А) минерал – смарагд
- Б) хематит – лазурит
- В) минерал – миниатюра
- Г) цинобар – кинобар

12. Изберете най-подходящата дума, с която може да бъде запълнено съответното празно място в текста.

Количеството на получаваните от земните (А) полезни изкопаеми ежегодно се увеличава. Производството на алуминий, хром, молибден и волфрам за един век (Б) хиляда пъти. Все нови и нови вещества от природата (В) в промишлеността и стопанството. Онова, което довчера е изглеждало неприложимо и (Г), днес става твърде ценно.

- А) запаси, богатства, недра
- Б) се е увеличило, се е уголемило, се е снижило
- В) се откриват, се съдържат, се включват
- Г) безнадеждно, безполезно, безсмислено

13. Колко запетаи трябва да се поставят в изречението *Като пасял веднъж овцете си в планините на Тесалия Магнус изведнъж сякаш се сраснал със земята: не можел да си отлепи краката обути в тежки обковани с желязо обувки*?

- А) четири
- Б) две
- В) три
- Г) пет

14. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Светът на старите гърци, наивно възприемащи единството на Вселената бил населен от множество живи същества, които лесно променяли своя външен лик: хора и богове се превръщали в разстения, в животни, в камъни. За фантазиата на гърците не било трудно имената на герой от митовете да преминат в названия на минерали. Златисто-червеният циркон – хиацинта, носи името на юношата Хиацинт дръзнъл да се състезава с бог Аполон. Според преданието, капките от неговата кръв са се превърнали в тези камъни, а къдравите цветове на хиацинта (зюмбюлт) са неговите коси...

15. Художественото определение на съществен признак на лице, предмет, събитие или явление се нарича

16. Повестта е:

- А) елемент на стила
- Б) литературен вид
- В) композиционен похват
- Г) художествен похват

17. В кое от произведенията е използван похватът „разказ в разказа“?

- А) „Заточеници“
- Б) „По жътва“
- В) „Неразделни“
- Г) „Една българка“

18. В няколко изречения обяснете как разбирате финалните стихове на Дебеляновата елегия „Да се завърнеш в бащината къща“.

О, скрити вопли на печелен странник,
напразно спомнил майка и родина!

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението „Под нашето небе“ на Иван Вазов, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Поет роден съм аз, поет съм същ.
Душа на песни извор е могъщ
във радост, скръб, при росните цветя
на май, в фъртуните на януари,
всегда доволно е да диша тя
въздухът на България.

20. Прочете цитата от Майка Тереза и напишете есе на тема „Да дариш щастие“.

„Прави така, че всеки, който дойде при теб, когато си тръгва, да се чувства по-добре и по-щастлив.“

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ДЕВЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 12. включително.

Краткото съобщение на някои вестници от 17.02.1947 г. въобще не привлече вниманието на читателите: „Екипажът на американски патрулен кораб, кръстосващ водите, където се придвижват айсберги, откри странна находка...“.

... Пред кораба, сред пенливите вълни, израства странно видение. С величествените си кули и сводове то се извисява над морското ниво като приказан замък от зеленикаво-бял мрамор, заграден от искрящата огърлица на силния прибой. Неjde над върховете му, на височина няколко десетки метра, се развяват знаменца от мъгла. Айсберг! Роден от ледовете на Гренландия, той бавно се отправя на юг.

Капитанът сваля далекогледа.

– Погледнете, момчета! Подводен лед, дълъг километри. Голямата лодка с взривовете – готова за пускане!

Откъм подветрената страна лодката бавно си пробива път към белия гигант. Привързани един за друг, с пикели и шипове, взривьорите бавно се изкачват (не на шега другарите им ги наричат морски алпинисти).

Целта – широка площадка, е достигната. Острието на сондата с пукот се връзва в леда. Динамитните патрони се плъзват в отверстията. Размотават се кабели... Първи, втори... Ледените блокове е грохот политат към огромната бездна... Изведнъж. . .

– Момчета! Момчета! В този прокълнат ледник е замръзнал човек!

... Четвърт час по-късно те освобождават ледения блок. Той наподобява стъклен ковчег, в който лежи човек, сякаш току-що заспал. Моряците с широко отворени очи разглеждат странната находка – труп на около 60-годишен мъж. Той има гъста посивяла коса и мустаци със сребрист цвят. Дори вратовръзката е още с изряден възел.

Кой е този човек? Как е попаднал в айсберга?

През пролетта на 1910 година от огромен ледник на западното крайбрежие на Гренландия се откъснал голям айсберг. По всяка вероятност, след като плавал с месеци в северните морета, бил изнесен от Лабрадорското течение в северната част на Атлантическия океан. През нощта на 14 април 1912 година, минавайки на 650 км южно от нос Рейс, този айсберг (който вече бил значително по-малък, но все още имал гигантски размери) пробил откъм десния борд дъното на „непотопяемия“ грамаден океански кораб „Титаник“, образувайки процеп от около 100 м. Само за четири часа великолепият кораб отишъл на дъното, отнасяйки със себе си тайната, богатствата, ужаса и страданията на 1582 души. Това била най-голямата морска катастрофа в мирно време. Светът на ледовете напомнил на човека за своята мощ – но този път, за съжаление, трагическа, доказвайки, че той представлява реална сила, с която човек е длъжен да се съобразява.

Мъжът през онази зловеща нощ е скочил през борда така, както е бил – с официалните си дрехи. Спасил се е на плаващ айсберг, но не е успял да избегне бялата смърт. А айсбергът „живял“ след това повече от тридесет години! Такава била загадката на странната находка.

1. Кое е най-подходящото заглавие на текста?

- А) Необичайното съобщение
- Б) В света на ледовете
- В) Морски алпинисти
- Г) Потъването на „Титаник“

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Близо четири десетилетия след потъването на „Титаник“ американски кораб открива странна находка.
- Б) Дъното на „Титаник“ е пробито от ледник, плавал месеци наред из южните морета.
- В) За морските алпинисти откриването на замръзнал в ледник човек е нещо обичайно.
- Г) Потъването на „Титаник“ е най-голямата морска катастрофа през 20. век.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) „Титаник“ потъва за няколко часа, след като дъното му е пробито от ледник.
- Б) Ледникът, потопил „Титаник“, значително намалял след няколкомесечно плаване из северните морета.
- В) Откритият от моряците труп бил напълно запазен.
- Г) След продължително търсене американски патрулен кораб открива необикновен леден блок.

4. Напишете три контекстови синонима (думи и словосъчетания) на думата *айсберг*, употребени в текста.

5. Коя от думите е разговорен синоним на употребената в текста дума *прокълнат*?

- А) анатемосан
- Б) обречен
- В) злощастен
- Г) орисан

6. Извадете съставните собствени имена от предпоследния абзац на текста.

7. Какво означава фразеологизмът *гледам с широко отворени очи*?

8. В кое от изреченията откривате дума (или словосъчетание), употребена в преносно значение?

- А) През пролетта на 1910 година от огромен ледник на западното крайбрежие на Гренландия се откъснал голям айсберг.
- Б) Неяде над върховете му, на височина няколко десетки метра, се развяват знаменца от мъгла.
- В) Той наподобява стъклен ковчег, в който лежи човек, сякаш току-що заспал.
- Г) Голямата лодка с взривовете – готова за пускане!

9. В предпоследния абзац на текста са употребени четири глаголни форми, които завършват на *-айки/-яйки*. Как се наричат те и какви действия назовават?

10. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор. В текста е използвано малко тире (дефис) при изписването на:

- А) сложно наречие
- Б) сложно прилагателно име
- В) степенувано прилагателно име
- Г) задпоставено приложение в състава на собствено име

11. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор. В текста са използвани кавички за ограждане на:

- А) цитат
- Б) контекстова метафора
- В) собствено име
- Г) пряка реч

12. За думата *подветрената*, употребена в текста, НЕ е вярно, че:

- А) е сложна дума
- Б) е членувана
- В) съдържа гласна *e*, която е резултат от ятов преглас
- Г) е прилагателно име

13. В изречението *Първите хора, рискували да проникнат тук след катастрофата, видели, че на върха зее кратер с почти вертикални стени, на места високи до 700 м запетаите отделят:*

- А) однородни части в рамките на простото изречение и прости изречения в състава на сложното изречение
- Б) однородни и обособени части в рамките на простото изречение и прости изречения в състава на сложното изречение
- В) обособени части в рамките на прости изречения и прости изречения в състава на сложното изречение
- Г) прости изречения в състава на сложното изречение

14. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

По форма, всички ледници се разделят на материкови и долини. Към първите се отнасят ледовете на Антарктида и Гренландия. Те заемат 96% от ледниковата покривка на Света. Всички материкови ледници се „захранват“ само от падащите снегове. Много от тях лежат във равнини и плата. В този случай ледът се растила на всички страни под тежеста на собственото си тегло. Той се движи със скорост от 1 – 2 см до 20 – 30 см на денонощие и като стигне до морския бряг с грохот пада в морето. Така се образуват айсбергите.

15. Стилистичната фигура, при която една и съща дума или словосъчетание се повтаря в края на няколко съседни стиха, се нарича

16. В разказа „Нежната спирала“ на Й. Радичков спиралата е един от художествените образи. Като древен знак спиралата НЕ е символ на:

- А) цикличния ритъм на Вселената
- Б) кръговрата на живота
- В) прехода от радост към тъга
- Г) прехода от видимото към невидимото

17. Кой от жанровете НЕ е сред представителните за античната литература?

- А) епическа поема
- Б) трагедия
- В) разказ
- Г) елегия

18. Какво означават фразеологичните словосъчетания:

А) кутията на Пандора

Б) ахилесова пета

В) троянски кон

Г) сизифов труд

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението на Иван Вазов „Пред гроба на Омира“, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Казах на Омира пред гроба:
о, сянка, тиха, величава,
светът, роден на теб из лоба¹,
и днес велик и млад остава –
подир три хиляди години.
.....

И чух как някой там ми рече:
– Да, геният без край живее!

¹ Лоб – чело

20. Прочетете откъса от приказката „Ученик на мравките“ и напишете есе на тема „Постоянството“.

Един източен владетел дължал своето величие и могъщество най-вече на желязното си постоянство. Той сам разказва как успял да усвои това важно качество:

– ... Мисълта, че ще изгубя всичко, което съм спечелил с толкова мъка, ме подлудяваше. Съвсем се бях отчаял. В тази минута забелязах една мравка, която с всички сили се мъчеше да изкачи на една височинка пшеничено зърно, по-голямо от самата нея. Бедното насекомо! Щом стигнеше до върха на височинката, се претъркулваше и заедно със зрънцето падаше надолу. Преброих, че мравката 69 пъти се опита да се изкачи и 69 пъти падна надолу. Най-сетне, на 70-ия път, тя успя да се изкачи на височинката и да занесе там зрънцето. Този пример ми вдъхна смелост и бе за мен полезен урок за цял живот – постоянството води към целта.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ДЕСЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачи от 1. до 13. включително.

„Дамата с хермелина“ е портрет, нарисуван през 1489 г. от Леонардо да Винчи. Картината изобразява млада жена, чието тяло е извърнато надясно, а лицето – наляво. Подобно положение е новост, въведена от Да Винчи, в разрез със средновековните разбирания за портрета, според които фигурата е скована, а лицето и тялото са в синхрон. Погледът е насочен извън картината, към трети човек. Загадка остава към кого гледа младата жена. Изражението е неуловимо, едновременно усмихнато и меланхолично. Облеклото – скромно, в съответствие с произхода ѝ. Косата е в прическа „чоазоне“, с плетка отзад и два кичура, плътно прилепнали по главата, прибрани с воал и лента. Картината е един от четирите портрета на жени, дело на великия художник.

Изобразената дама е Сесилия Галериани – красивата млада любовница на херцог Лудовико Сфорца, покровителя на Леонардо в Милано. Тя ползва дълго време привилегиите на херцога, благодарение на което живее в охолство въпреки бедния си селски произход. Красотата на метресата е неоспорима, много знатни мъже се прекланят пред нея. Наред с това тя е будна и образована, говори свободно латински, свири на пиано, пише поезия. Сесилия Галериани е събирателен образ на градската жена през Ренесанса – публична фигура, образована, привлекателна.

В ръцете си жената държи хермелин, домашен любимец на благородниците, който носи много любопитна символика в конкретната картина. Животното е мускулесто, драпа нагоре по дрехата на жената с втрещен яркожълт поглед. Става ясно, че трябва да му се обърне специално внимание. Присъствието му може да се тълкува по няколко начина. Много изследователи смятат, че хермелинът е личен символ на херцог Сфорца и може би присъства в картината, за да удостовери връзката на жената от портрета с него. Предполага се, че самият херцог е настоявал в композицията да е включен хермелин, защото през 1488 г. получава **титлата** „хермелин“. Също така, латинското наименование на хермелина е „галеи“, което насочва към името Галериани. Не на последно място, хермелинът в ренесансовата италианска култура се свързва с бременността, а Сесилия ражда сина си през следващата година, така че картината може би ознаменува факта, че тя вече носи детето на херцога. Съществува и предположението, че тъй като хермелинът е символ на чистота, Леонардо да Винчи леко е намигнал към разпуснатия нрав на Лудовико Сфорца.

Много интересно откритие, свързано с картината, прави френският изследовател Паскал Коте – след три години внимателно изследване на „Дамата“ той открил, че тя първоначално е била нарисувана без хермелин! Нещо повече, хермелинът не само е бил добавен, а впоследствие са сменени композицията и цветът му. След специално изследване, направено чрез прожектиране на серия от интензивни светлинни лъчи към платното, ученият успява да разбере в каква последователност и как са ставали наслояванията върху картината.

1. Темата на текста е:

- А) любовният живот на Сесилия Галериани
- Б) сюжетът и композицията на една картина на Леонардо
- В) символиката на хермелина в картината на Леонардо
- Г) техниките на изображение в „Дамата с хермелина“

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Разположението на женската фигура в „Дамата с хермелина“ е в унисон със средновековните разбираня за портрета.
- Б) Преди да нарисува портрета на Сесилия Галериани, Леонардо да Винчи не познава херцог Сфорца.
- В) Лудовико Сфорца получава титлата „Хермелин“ година преди създаването на картината.
- Г) Леонардо да Винчи е нарисувал „Дамата с хермелина“ и още четири портрета на жени.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Тялото и лицето на жената от картината са обърнати в една посока.
- Б) Латинското наименование на хермелина звучи подобно на фамилията на изобразената на портрета жена.
- В) Изобразеното на картината животно е натоварено с богата символика.
- Г) Не е ясно към кого гледа жената, изобразена на картината.

4. За кой детайл от картината НЕ се споменава в текста?

- А) за прическата на жената
- Б) за облеклото на жената
- В) за погледа на хермелина
- Г) за опашката на хермелина

5. Кое от изброените определения е неуместно за Сисилия Галериани?

- А) образована
- Б) привлекателна
- В) целомъдрена
- Г) изискана

6. Какво изразно средство е използвано в изречението *Леонардо да Винчи леко е намигнал към разпуснатия нрав на Лудовико Сфорца*?

7. Коя дума е синоним на съществителното име *титла*, употребено в текста?

- А) звание
- Б) награда
- В) приз
- Г) отличие

8. С коя дума може да се замени подчертаното в текста прилагателно име *интензивни*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) преки
- Б) силни
- В) директни
- Г) прецизни

9. За думата *наслоявания*, употребена в текста, НЕ е вярно, че:

- А) съдържа представка
- Б) е от среден род
- В) има окончание
- Г) съдържа променливо *я*

10. Коя от изброените думи НЕ може да бъде наречие?

- А) неуловимо
- Б) меланхолично
- В) скромно
- Г) мускулесто

11. Защо подчертаната дума в изречението *Изобразената дама е Сесилия Галериани – красивата млада любовница на херцог Лудовико Сфорца, покровителя на Леонардо в Милано* е членувана с кратък член?

12. В текста кавички са използвани за ограждане на:

- А) пряка реч
- Б) цитат
- В) собствено име
- Г) контекстова метафора

13. Какво отделят запетаите в изречението *Подобно положение е новост, въведена от да Винчи, в разрез със средновековните разбирания за портрета, според които фигурата е скована, а лицето и тялото са в синхрон?*

- А) обособена част, подчинително и съчинително свързани прости изречения в състава на сложно смесено изречение
- Б) подчинени изречения в състава на сложно съставно изречение
- В) прости изречения в състава на сложно съчинено изречение
- Г) обособени и еднородни части в състава на просто изречение

14. Какво означава фразеологичното словосъчетание „вместо да изпиша вежди, избождам очи“?

- А) вместо да разкрася някого, го окарикатурявам
- Б) вместо да направя добро на някого, му навреждам
- В) вместо да зачета някого, го пренебрегвам
- Г) вместо да пощадя някого, го измъчвам

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Зимният ден в Скандинавия си отива внезапно сякаш някой го е обидил и през захлопнатата от него врата се промъква здрача, който за броени минути обезформя предметите до неознаваемост. Мъртвата птица от литографията на Шагал постепенно се слива със силоетите на влюбените, които се взират в нея висулките на полилея мътнеят като окадени, а плетивото на канапето се оказва сивожълта вълнена шапка подарена от бабата на скиора Стенмарк. Прехвърлям наум въпросите, които не успях да задам, и си мисля дали синия слон на верандата няма да простине.

16. Кое твърдение НЕ е вярно?

- А) Кирилицата е създадена в България най-вероятно от Климент Охридски.
- Б) Някои славянски общности пишат на глаголица до средата на 19. век.
- В) Константин-Кирил създава кирилицата за нуждите на славянската общност през IX век.
- Г) Кирилицата се базира на гръцката графика.

17. Кой от изброените образи от западноевропейската литература е пародиен:

- А) Фортинбрас от „Хамлет” на Шекспир
- Б) Дон Кихот от „Дон Кихот” на Сервантес
- В) Розенкранц от „Хамлет” на Шекспир
- Г) Фиамета от „Декамерон”

18. Театралното представление, вплетено в трагедията „Хамлет”, е:

- А) в разрез с основното послание на творбата
- Б) инструмент на героя в търсенето на истината
- В) нетипично за ренесансовата култура
- Г) проява на артистичността на героя

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в изповедта на граф Уголино от Дантевия „Ад” и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Това, как той ме стори пленник свой
с речта си и коварна, и лукава,
и как умрях – е знайно, братко мой.

Но чуй какво днес скрито си остава,
узнай от мен за края ми злочест
и разбери какво ме оскърбява.

В прозорчето на тесния кафез,
що кула на глада светът нарече,
която нови жертви чака днес,

луни немалко бях съгледал вече,
когато страшен сън сънувах аз
и мрачно бъдеще ми той предрече...

20. Прочетете думите на Джон Милър и напишете есе или интерпретативно съчинение на тема „Изборът”, като използвате примери от изучавани литературни произведения от 10. клас.

„Обстоятелствата и случките оцветяват живота ни, ние правим избор какъв да е цветът.“

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ЕДИНАДЕСЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 12. включително.

Спорът е древен и започва още през 1616 година, след смъртта на Уилям Шекспир: той ли е авторът на своите произведения? От XIX век филолозите и шекспироведите подхождат научно към този въпрос.

За Шекспир се знае много малко. Дори датата на раждането му не е известна. Оженил се за Ан Хатауей, имал три деца, излизал на сцената в пиеси, които му се приписват. Никога не е напуснал Англия. Запазени са шест негови подписа, но буквите в тях са така несръчно начертани, че графолозите твърдят: някой друг е водил ръката на подписващия. Освен тези шест подписа не е останала нито една буква, за която да знаем, че е написана собственоръчно от Уилям Шекспир. Дали той наистина не е бил неграмотен актьор, както твърдят някои, и нищо повече?

„Антишекспиристите“ твърдят, че автор на шедьоврите, приписвани на Шекспир, може да бъде човек, не само изключително образован и запознат с европейските проблеми, но и близък до кралския двор, познавач на правото, историята, психологията, политиката, географията, владеещ много езици и извършил много пътешествия. „Това е невъзможно да бъде Шекспир – казват те, – това е някой, който е имал причини да крие авторството си.“

Най-сериозен от кандидатите за авторство на Шекспировите пиеси е Френсис Бейкън. От съвременниците на Шекспир в Англия единствено той имал огромните енциклопедични познания, съдържащи се в Шекспировите драми. По редица обществени и политически съображения не би могъл да пише за театъра под собственото си име. През 1885 г. се създава дори специално Дружество за Френсис Бейкън, а един от авторитетните негови водачи, Е. Лоурънс, дешифрира употребения в едно произведение израз на латински „хонорификабилитудинитатибус“ като „Хи луди Ф. Баконис нати туити орби“, т.е. „Тези произведения на Ф. Бейкън са скрити от света“.

Шекспировите сонети са посветени на някого, скрит под инициалите У. Х. Привържениците на теорията, че псевдонимът Шекспир е употребяван от Кристофър Марлоу, смятат, че У. Х. е съкращение на фамилията на сър Томас Уелсингхем (Уелсинг Хем), приятел и покровител на Марлоу. Според американския историк Келвин Хофман Марлоу не е бил убит през 1593 г. в една кръчма, а се укривал, защото се страхувал, че ще го съдят за безбожие. Избягал на континента и там написал „произведенията на Шекспир“, които Уелсингхем разпространявал в Англия. Според други „антишекспиристи“ инициалите У. Х. въпреки несъответствието на втората буква отговарят на името на лорд Уолтър Рейли, известен пътешественик, който се криел зад името на Шекспир.

Авторството се приписва на цели 57 души, сред които попадат лорд Дерби, лорд Рътленд, лорд Есекс, писателите и философи Стенли и Менърз, кралиците Мария Стюарт, Елизабет I и дори... известният пират Френсис Дрейк.

Дали пък не е прав Гьоте, като нарича Шекспир „човек с хиляди души“? Спорът дали Уилям Шекспир от Стратфорд на Ейвън е авторът на едни от най-добрите драматургични образци в историята на човечеството, продължава и по всичко изглежда, че няма да завърши скоро.

1. Темата на текста е:

- А) авторството на Шекспировите творби
- Б) личността на Уилям Шекспир
- В) животът на Уилям Шекспир
- Г) споровете около родното място на Шекспир

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Най-голяма част от шекспироведите приписват авторството на Шекспировите творби на Кристофър Марлоу.
- Б) Сред кандидатите за авторството на Шекспировите творби, споменати в текста, има и носители на благороднически титли.
- В) Още след смъртта на Шекспир започват научните спорове по въпроса той ли е авторът на своите произведения.
- Г) За Шекспир се знае, че се е занимавал с актьорство и театрална режисура, както и че никога не е напуснал Англия.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Ренесансовите творци в Англия са се ползвали от покровителството на кралския двор.
- Б) Шекспировите драми разкриват впечатляващите енциклопедични познания на своя автор.
- В) И до днес въпросът за авторството на Шекспировите творби не е получил окончателния си отговор.
- Г) В споровете около личността на Уилям Шекспир участват не само англичани.

4. Според текста „антишекспиристите“:

- А) изпитват ненавист към Шекспир
- Б) съмняват се в съществуването на Шекспир
- В) смятат, че създателят на Шекспировите творби се е стремил да прикрие авторството си
- Г) наричат Шекспир „човек с хиляди души“

5. Според текста графолозите изследват:

- А) говора
- Б) грамотността
- В) историята на английския език
- Г) почерка

6. С коя от посочените думи може да се замени подчертаната в текста дума *съображения*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) причини
- Б) разбирания
- В) схващания
- Г) поводи

7. Коя от подчертаните думи в изречението е употребена в преносно значение?

Според други „антишекспиристи“ инициалите (А) У. Х. въпреки несъответствието (Б) на втората буква отговарят (В) на името на лорд Уолтър Рейли, известен пътешественик, който се криел (Г) зад името на Шекспир.

8. Извадете всички сродни думи с корен *-пис-/пиш-*, употребени във втория абзац на текста.

9. От петия абзац на текста извадете думата, която може да се определи като контекстов синоним на подчертаното съществително име *инициалите*.

10. Защо в изречението *Запазени са шест негови подписа, но буквите в тях са така несръчно начертани, че графолозите твърдят: някой друг е водил ръката на подписващия* е използвана бройна форма за множествено число?

11. В изречението *Спорът дали Уилям Шекспир от Стратфорд на Ейвън е авторът на едни от най-добрите драматургични образци в историята на човечеството, продължава и по всичко изглежда, че няма да завърши скоро* има две съществителни, членувани с пълен определителен член, защото:

- А) двете съществителни са подлози в различни прости изречения
- Б) е допусната правописна грешка
- В) първото съществително изпълнява службата на подлог, а второто е именна част в съставно именно сказуемо
- Г) двете съществителни са еднородни подлози

12. За думата *шекспироведите*, употребена в текста, НЕ е вярно, че:

- А) е сложна дума
- Б) съдържа съединителна гласна
- В) съдържа основа, която е собствено име
- Г) има форма само за множествено число

13. Запетаите в изречението. *През 1964 година Комитетът за акция против Шекспир издава във връзка с 400-годишнината на драматурга книга, озаглавена „Десет факта за Шекспир“, където са събрани всички данни за него и се прави изводът, че той е бил със сигурност гениален актьор, но му се приписва и качеството на не по-малко гениален мистификатор* отделят:

- А) прости изречения в състава на сложното
- Б) прости изречения в състава на сложното и еднородни части
- В) прости изречения в състава на сложното и обособена част
- Г) прости изречения в състава на сложното и вметнат израз

14. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Най-далеч отива обаче, бележития английски историк Х. Т. Ропер, който пише на страниците на Ивнинг Стандарт: „Според тогавашните източници Шекспир не е учил в никъво училище. Край него също не е имало хора с литературно образование, в моментът на смърта си не е притежавъл нито една книга и не е омеел да пише...“.

15. В коя двойка думи отношението е същото като в двойката *произведение – епилог*?

- А) звук – шум
- Б) фабула – ретардация
- В) дума – определителен член
- Г) романтизъм – субективизъм

16. Кое от изброените изразни средства НЕ е троп?

- А) метонимия
- Б) асонанс
- В) хипербола
- Г) метафора

17. Какво означава понятието жанр?

- А) вид поетична реч
- Б) исторически изграден образ тип
- В) стилистичен похват
- Г) разновидност на трите литературни рода

18. Завръзката в поемата „Изворът на белоногата“ е срещата между Гергана и везира. С какво везирът се опитва да изкуши красивата девойка?

19. Природата в лириката на Ботев НЕ е:

- А) своеобразен участник в борбата за свобода
- Б) свързана с подвига на бореца за свобода
- В) източник на творческо вдъхновение
- Г) многопластов художествен образ

20. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението „Само ти, солдатино чудесни“ на Иван Вазов, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Само ти, солдатино чудесни,
всичко снесе на плещи си здрави,
само ти, юнако неизвестни,
нас спаси, България прослави!

21. Прочетете строфите от стихотворението на Вазов „Нивата“ и напишете есе на тема „Смисълът на човешките усилия“.

Сейте, сеячи, доброто засявайте
в младата нива у нас,
истини здрави в душите втъпявайте,
важен е днешния час.

Жадна за хубаво семе е нивата,
силна е, сочна е тя:
всичко се фаща в горката, родливата:
бурен и клас, и цветя.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 НОЕМВРИ 2015 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ДВНАДЕСЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Уважаеми ученици,

Тестът, който Ви предлагаме, покрива частично формата за държавния зрелостен изпит. Основната причина за това е, че времето, определено за състезанието, е два астрономически часа.

Прочетете двата текста и изпълнете задачите от 1. до 12. включително.

Текст 1

Закон за биологичното разнообразие

Общи положения

Чл. 1. (1) Този закон урежда отношенията между държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Република България.

(2) Биологичното разнообразие е многообразието на всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях.

(3) Биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и гражданите.

Чл. 2. Този закон цели:

1. (изм. ДВ, бр. 94 от 2007г.) опазването на представителни за Република България и за Европа типове природни местообитания и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни, животински и гъбни видове в рамките на Национална екологична мрежа.

2. (изм. ДВ, бр. 94 от 2007 г.) опазването на защитените растителни, животински и гъбни видове от флората, фауната и микотата на Република България, както и на тези, които са обект на ползване и търговия.

3. опазването на генетичните ресурси и многообразието на растителни и животински видове извън естествената им среда.

4. регулиране на въвеждането на неместни и повторно въвеждане на местни растителни и животински видове в природата.

5. регулиране на търговията с екземпляри от застрашените видове от дивата флора и фауна.

6. опазването на вековни и забележителни дървета.

Текст 2

... Преди петнайсетина години никой не би предположил, че в покрайнините на Стара Загора ще се появи специализирана ветеринарна клиника за диви животни. Началото поставили няколко младежи от природозащитната организация „Зелени Балкани“, които не разполагали с почти никакви средства, но много искали да помагат на пострадали птици. „За първите си спасителни акции ползвахме апартаментите си в града – разказва Ивайло Клисуров, един от основателите на Центъра за диви животни, днес негов директор. – Разбира се, тези условия не бяха подходящи и идеята да създадем специализиран център, дойде съвсем логично. Ветеринарният техникум в града ни предостави сграда, а след това спечелихме и първото си финансиране по проект от Регионален екологичен център – Будапеща...“

Днес Спасителният център на „Зелени Балкани“ е единственият, който приема пострадали животни от цяла България. Създаден предимно от орнитолози, той работи главно с птици, които по цял свят са най-уязвими от човешкото влияние. Голяма част от тях са от редки и защитени видове – орли, лешояди, соколи, ястреби, блатари, сови, чапли... Доброволни сътрудници в десетки населени места в България приемат сигнали за пострадали животни и се грижат за транспортирането им до центъра.

През последните години Спасителният център приютава по няколкостотин животни годишно... Най-много работа имат през пролетта и лятото... Голяма част са млади птици, паднали от гнездото... Много от животните са пострадали пряко от човешка ръка. На част от животните не може да се помогне – единственото, което могат да направят за тях, е да прекратят мъките им чрез евтаназия. Много от пациентите обаче се възстановяват напълно и могат да бъдат върнати сред природата. Обикновено това става в природни паркове и други защитени райони, където животното няма да е заплашено от агресията на хората.

1. За коя от следните сфери е предназначен Текст 1?

- А) естетическа
- Б) научна
- В) институционална
- Г) медийна

2. Каква функция изпълнява Текст 1?

- А) посочва определени факти
- Б) оспорва факти
- В) изобличава решения
- Г) урежда нормативната база

3. Кое понятие от Текст 1 НЕ е обяснено вярно?

- А) флора – растителният свят
- Б) фауна – животинският свят
- В) микота – воден свят
- Г) ендемичен – местен, домашен

4. Кое от посочените твърдения за понятието биологично разнообразие според Текст 1 НЕ е вярно?

Биологичното разнообразие е:

- А) многообразието на всички живи организми
- Б) различните местообитания на организмите
- В) различните екосистеми и процесите в тях
- Г) редките видове организми

5. За коя от следните сфери е предназначен Текст 2:

- А) битова
- Б) медийна
- В) институционална
- Г) естетическата

6. Каква функция изпълнява Текст 2?

- А) Рекламира клиниката за диви животни край Стара Загора.
- Б) Поставя въпроса за ветеринарните клиники в България.
- В) Утвърждава предприемчивостта и любовта към дивата природата.
- Г) Поставя под съмнение нуждата от клиника за дивите животни.

7. Кое от понятията, употребено и в двата текста, е обяснено НЕВЯРНО?

- А) *орнитология* – наука за птиците
- Б) *ендемични видове* – неподходящи видове
- В) *евтаназия* – безболезнена смърт, причинена от лекар, по желание на болния или за прекратяване на мъките
- Г) *микота* – гъбното царство

8. Кое от посочените твърдения е вярно според Текст 2?

- А) Дивите птици не са застрашени от човека и неговата дейност.
- Б) В група младежи – природозащитници, се ражда идеята за специализиран център за помощ на диви животни, но те не успяват да изпълнят желаното.
- В) Спасителният център за диви животни сега помага успешно на стотици пострадали диви птици и други животни от цялата страна.
- Г) Не може да се твърди, че агресията на човека към дивата природа е характерна за нас.

9. Посочете четирите верни твърдения, като имате предвид информацията в двата текста.

- А) Законът цели опазването на представителни, застрашени и редки видове – животински, растителни и гъбни.
- Б) Законът цели и опазване на видове, които са обект на ползване и търговия.
- В) Законът не предвижда опазването на вековни дървета.
- Г) Законът не третира въпроса за регулиране на търговията с диви животни и растения.
- Д) Специализираната ветеринарна клиника за диви животни се намира в покрайнините на Стара Загора.
- Е) Спечелват първото си финансиране по проект от Брюксел.
- Ж) Центърът е създаден от орнитолози и работи предимно с птици.
- З) Най-много работа Центърът има през зимата.

10. Кое е общото, за което се говори в двата текста?

11. В рамките на 3 – 4 изречения формулирайте собствена теза на тема „Закон брани дивата природа – от кого?“.

12. Запишете сбито и кратко (в резюме) съдържанието на Текст 2.

13. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Биоразнообразието ни осигурява широк набор от жизнено важни за нас екосистемни услуги и ползи – храна, прясна вода, опрашване на разстенията, защита срещу наводнения и пр. ...

Биоразнообразието обаче, е в криза. В Европа по настоящем почти една четвърт от дивите биологични видове са застрашени от изчезване, а голяма част от екосистемите са деградирани до степен, да не могат да осигуряват така ценните за нас услуги и ползи. Тази деградация претставява значителна социална и икономическа загуба за ЕС.

През май 2011 г. Европейската Комисия прие нова стратегия определяща рамката за действията на ЕС през следващите десет години.

14. С кои литературни направления са свързани следните списания?

- А) списание „Мисъл“ (1892 – 1907) –
- Б) списание „Звено“ (1914) –
- В) списание „Везни“ (1919 – 1922) –
- Г) списание „Пламяк“ (1924 – 1925) –

15. На кой творец принадлежат думите „Българската поезия има нужда от оварваряване“? Реакция срещу коя естетика са тези думи?

16. Свържете името на всеки от героите с името на автора, от чиято творба е съответният герой.

А) дядо Гуди	Йордан Йовков
	Елин Пелин
Б) дядо Матейко	Алеко Константинов
	Иван Вазов

17. Свържете името на всеки от героите с литературната творба, от която е съответният герой.

А) отец Йеротей	„Под игото“
	„Чорба от греховете на отец Никодим“
Б) отец Йоаким	„Една българска“
	„Занемелите камбани“

18. От коя Яворова творба са емблематичните стихове: „ний двама с тебе ще горим / красиви в мрачна грозота / и грозни в сияйна красота“?

- А) „Песента на човека“
- Б) „Сенки“
- В) „Песен на песента ми“
- Г) „Стон“

19. В речта си пред народното събрание през 1895 г. По случай своя юбилей Вазов споделя: „... моят юбилей е в същото време един празник на българската литература; почестите, които се правят мен, са почести на всички ония мирни наши дейци за нашето духовно и политическо възраждане, които воюваха не с меч, а с перото... пред мене стои цялата оня славна върволица писатели, смели пионери и борци, които предадоха и мен идеалите народни, за да ги предам, от моя страна, на нарастващите поколения“. Избройте пет предходници на Вазов в българската литература?

20. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от поемата „Към природата“ на Иван Вазов, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Поклон на теб, природо, създаване необятно
на твоя свод лазурен, на твойто слънце златно,
на твойта вечна младост и вечна красота,
на всичко, що е в тебе божествено и тайно,
невидимо, кат бога, велико и безкрайно
и равно с вечността;

21. Прочетете откъса от одата на Иван Вазов „Паисий“ и напишете интерпретативно съчинение на тема „История, народ, личност“.

Най-после отдъхна и рече: „Конец!
На житие ново аз турих венец.“

.....
„От днеска нататък българският род
история има и става народ!

.....
Нека наш брат знае, че бог е велик
и че той разбира българският език,
че е срам за всякой, който се отрича
от своя си рода...

Четете да знаете, що в стари години
по тез земи славни вършили деди ни

.....
Четете и знаете, що съм аз писал,
от много сказанья и книги събрал,
четете, о, братя, да ви се не смеят
и вам чужденците да не се гордеят...
На ви мойта книга, тя е вам завет,

.....
Тя е откровенье, божа благодат –
младий прави мъдър, а стария – млад,
който я прочита няма да се кае,
който знае нея, много ще да знае.“